

Delavska Pravica

Glasilo krščanskega delovnega ljudstva

Izhaja vsak četrtek pop.; v slučaju praznika dan poprej — Uredništvo: Ljubljana, Miklošičeva c. — Nefrankirana pisma se ne sprejemajo

Posamezna številka Din 1.— ~ Cena: za 1 mesec Din 5.—, za četrlet Din 15.—, za pol leta Din 30.—; za inozemstvo Din 7.— (mesečno) — Oglasi: po dogovoru

Oglasi, reklamacije in naročnina na upravo Delavskega zbora, Miklošičeva cesta 21, I. nad. Telefon 2265. — Štev. čekovnega računa 14.900

Na strokovno delo!

Delavske strokovne organizacije so edino, kar delavstvu ostane, čeprav bi vse druge, politične oblike združevanja propadle. Naj si zamisliš politično organizacijo družbe v danih razmerah tako ali drugače, naj zavlada ta ali oni, naj so razmere za delovno ljudstvo v obstoječem občestvu še tako neugodne, naj se skušajo uveljaviti še tako konservativni socialni redi, strokovnega združevanja delavcev v današnjem veku ni mogoče zatreti. Vsakdo mora računati z njim, kar dokazuje celo tako reakcionarni režim, kakor je Hitlerjev v Nemčiji.

Strokovne delavske organizacije bodo v vsaki državi in v vsakem družabnem redu igrale važno vlogo in bodo slejkoprej imele dalekosežen vpliv na razvoj socialnega in vsega javnega življenja sploh, ker pomenijo organizirano voljo delavstva, preko katere ne bo mogoče iti. Obžalovati je le — ker vidimo žalostne posledice tega dejstva danes na dejanskih rezultatih — da se delavstvo ni, kakor je hotel že naš veliki pokojni Krek, združevalo od samega začetka v enotni strokovni organizaciji za vse, mesto da se je dalo od različnih strank razcepljati v vse mogoče politične tabore, ki so le slabili moč delavstva in ga odvrčali od oblikovanja in utrjevanja njegove delavske zavesti na osnovi enotnega socialnega programa, za katerim bi stale in za katerega bi se bile postavile vse zdrave in tvorne sile naroda in sodobne družbe. Toda kar je, to je, in zdaj ne preostane delavstvu drugega, kakor da z nezlomljenim pogumom in optimizmom v obstoječih razmerah, kakršne pač so, združi vse svoje moči v delu za širjenje in notranjo okrepitev svojih strokovnih zvez.

Zato je treba, da se sedaj z veliko večjo intenzivnostjo ko prej uveljavljajo v krščanskem delavskem pokretu voditelji naših delavskih strokovnih organizacij in strokovni tajniki in predvsem je k temu delu treba pritegniti mladi rod. Teoretiziranje, ki sicer ni nepotrebno, a se ne sme razbohottiti, naj odstopi prvo mesto vztrajnemu in vestnemu ter z navdušenjem vodenemu praktičnemu ter podrobnemu delu v naših delavskih strokovnih organizacijah in v njihovi centrali, Jugoslovanski strokovni zvezi, ki je sama na sebi po svojem ustanovitelju in po svoji trdni tradiciji porok za ohranitev pravega delavskega duha v smislu krščanskega socializma. Ideje vplivajo na delo, toda ideje se ohranijo na življenju in se poglabljajo samo po delu posameznikov v praktičnem področju delavskih strokovnih zvez in društev, v vsakdanji borbi za izboljšanje delavskega položaja in v nesebičnem žrtvovanju vsakega v delu za celoto.

V tej smeri mora iti naše prizadevanje sedaj bolj ko prej.

Pridobivaj novih članov za Jugoslovansko strokovno zvezo!

Zakaj redukcije v revirjih TPD

Rudarji, kakor tudi vsa javnost, so bili pričani, da je družba izvršila redukcije delavstva in nameščenstva res iz vzroka slabega in nezadostnega konzuma. Država je družbi konzum premoga zvišala za 5%. Državne železnice nabavljajo sedaj mesečno 33.750 ton ali 25% od vseh svojih potrebščin. Letni odjem premoga bo torej znašal za leto 1933. 405.000 ton, če pa bi ostal odjem v drugem polletju tega leta iz pogodb, sklenjenih v letu 1932., bi letni odjem znašal 365.286 ton.

Iz navedenega je razvidno, da je dobila družba večji konzum pri državnih železnicah za 39.714 ton letno. Družba pa v zvezi temu hoče zmanjšati osebje. Zakaj?

Že med vojno in vsa leta po vojni je družba imela vedno večje letne dobičke. Leta 1929. pa je dosegla naravnost kolosalen dobiček, saj je to leto razpisala kar 35 odstotno dividendo. Tak zaključek ni doseglo pri nas prav nobeno podjetje. Po zaostritvi krize v zadnjih dveh letih je začel padati prav ves konzum tudi v naši državi. TPD pa kriza v pomanjkanju konzuma ne gre v račun, in si domišljajo njeni delničarji, da mora kriza iti preko njih. Ker pa je pri konzumu premoga to nemogoče, si išče izhoda pri ponovnih redukcijah. Pred dnevi smo dobili namig, da so sedanje redukcije delavstva in nameščenstva samo manever za znižanje plač, in sicer za 26,3%. Reduciranim delavcem se namigava, da lahko stopijo nazaj v delo, če so voljni delati mesto dosedanjih 38 le za 28 Din dnevno.

Nikakor ne zadostuje družbi, da je znižala 10% akordne postavke in 10% nad minimalen dnevni kategorijski zasluzek in 5% uradništvu od mesečnih prejemkov, ampak zahteva še večje dobičke, in to na plačah osebja.

Po gornjih ugotovitvah pa se naj vpraša rudar in javnost, če v resnici gre družbi samo za preveliko število osebja, ali za umetno znižanje plač svojemu osebju in za povečanje dobička. Vsak pa tudi mora razumeti, da družba s tako motivacijo lahko en dan odpusti vso osebje, drugi dan pa

sprejme vse nazaj, in sicer za nedoločen čas za take in take plače, ne oziraje se na pogodbo, katero ima delavstvo s podjetjem. Že v letu 1932. je družba znižavala kategorije. Med temi je bilo mnogo izurjenih kopačev, katere se je prestavilo v podkopaško kategorijo. Seveda so ostali pri istem delu in še nadalje kopali premog, samo za nižje plače. Tudi sedaj se bodo našli siromaki, ki bodo sledili novim zahtevam družbe. Delovna pogodba med delavstvom in družbo, katera je bila sklenjena 27. julija 1931. je bila kršena z redukcijo kategorij in redukcijo plač. Družba je postopala samovoljno, brez dogovora ali pristanka delavskih zastopnikov. Dodatek k 14. točki te pogodbe pravi: Veljavnost pogodbe velja obojestransko do nadaljnjega in se lahko odpove s trimesečnim odpovednim rokom. Ko je družba že v lanskem letu zniževala kategorije, ni odpovedala pogodbe, ko je s 15. aprilom letos reducirala plače, tudi ni odpovedala pogodbe, in ko hoče sedaj sprejemati nazaj delavstvo za nižjo plačo brez presledka dela, ni javila delavski delegaciji, da odpove obstoječo pogodbo, ampak dela z delavstvom preko pogodbe in ustvarja pri svojem osebju brezpogodbno stanje.

Smatramo za svojo dolžnost, da opozorimo pristojno rudarsko oblast na člen 23. ustave, da v smislu te določbe intervenira, naj tudi družba zadosti jugoslovanski ustavni zakonodaji. Delavstvo in nameščenstvo ima pravico, da se sklicuje pri vsem početju družbe na ustavni člen 4., kateri jasno pove, da so pred zakonom v naši državi vsi enaki. To brezdvomno velja tudi za TPD. Dovolj je igranja in dovolj brezpravnosti od strani družbe z delavstvom. Primorani smo, da kličemo oblast za zaščito rudarskega delavstva.

Dovolj je siromaštva in bede v revirjih TPD. Dovolj hiranja in telesne zaostalosti zaradi pomanjkanja potrebnega življenja. Storimo vsi skupaj in vsak svojo dolžnost, pa bo živel tudi slovenski rudar. — Reduciran rudar s šestčlansko družino.

Da smo si na jasnem

Naši gospodarski krogi se ob vsaki priliki spodtikajo nad delavsko zaščitno in zavarovalno zakonodajo. V tej zakonodaji vidijo največjo oviro za razvoj gospodarstva. Zlasti so jim trn v peti prispevki, katere morajo plačevati za zavarovanje delavstva. Oni namreč trdijo, da prispevke za socialno zavarovanje plačujejo v celoti sami. Nihče jih ne more uveriti, da polovico prispevkov za socialno zavarovanje odtegujejo delavstvu, ostalo pa vkalkulirajo v produkcijske oziroma režijske stroške tako, da sami pri tem prav ničesar ne trpijo. Po podatkih OUZD so delodajalci s plačevanjem prispevkov skoraj stalno na zastanku za ca. 15 milijonov dinarjev. To znači, da je v teh 15 milijonih nad 7 milijonov delavskega denarja, ki so ga delodajalci odtegnili od delavskih plač, niso pa teh odtegljajev izročili delavskemu zavarovanju. Te zaostale prispevke obrestujejo delodajalci po 6 odst. Bančne obresti pa znašajo 12 do 16 odst. To se pravi, da delodajalci delajo na račun delavskega socialnega zavarovanja mastne pro-

fite. Če bi pa ugotovili še, koliko milijonov prispevkov, ki so jih delodajalci odtegnili delavstvu na račun zavarovanja, je bilo že za vedno izgubljenih, smemo upravičeno reči, da so delodajalci zadnji, ki bi bili upravičeni nastopati proti bremenom socialnega zavarovanja.

Nič manj pa jih ne boli socialna zaščita delavstva, h kateri spada tudi zakon o inspekciji dela. Opažamo, da je delavska zaščitna zakonodaja glavni predmet vsake razprave delodajalskih organizacij. Iz časopisnih poročil posnemamo, da je na zadnji plenarni seji zbornice za trgovino, obrt in industrijo njen podpredsednik g. J. Rebek nastopil proti prestrogemu izvajanju zakona o inspekciji dela ter navajal sledeče:

Številne pritožbe prihajajo zbornici iz vrst gospodarstvenikov proti postopanju inspekcije dela v zvezi z izvrševanjem delavske zaščitne zakonodaje. Zakon o inspekciji dela je napravil inspekcijo dela za oblastvo, ki ne nadzira samo izpolnjevanja zakonskih predpisov, temveč odreja in celo kaznuje. Z ozirom na razvojno stopnjo potrebe in

Poročila z delavskih bojišč

Kovinarji

Jesenice. Plenum obratnih zaupnikov. V petek 7. aprila se je vršil drugi plenum obratnih zaupnikov z naslednjim dnevnim redom: 1. Poročilo glavnega zaupnika, 2. poročila obratnih zaupnikov, 3. razgovor o kolektivni pogodbi, 4. razno. — Plenum je bil javen in je bilo navzočih precej delavcev. Iz obširnega poročila glavnega zaupnika pismenamo, kako se na vseh koncih in krajih brezobzirno uvaja »red in disciplina«. Tako je bil odpuščen brez odpovednega roka delavec Polc, ki je bil zaposlen pri KID nad deset let. Iz Dobreve je bil premeščen na Savo k obratovodnji g. Pohilu. Ker je bil zaposlen od 7 zjutraj do štirih popoldne, se je vsak dan vozil z jutranjim vlakom v službo. Doma je namreč v Gorjah. Na nogah mu manjkajo vsi prsti, zato ni mogel dneвно napraviti peš tako dolgo pot. Nekega dne pa mu je sporočil obratovodja, da naj drugi dan pride v službo ob 6. Mož nič hudega sluteč se je tudi ta dan pripeljal z vlakom in je radi tega zamudil dobrih deset minut, kar je tudi javil. To pa je bilo neodpušljivo. Obratovodja ga pokliče v pisarno, eksportira nato k računskemu oddelku, kjer so mu izročili ves zaslužek in knjižico. Mož je komaj slutil, kaj se z njim godi, tako hitro je bil postavljen na cesto. Intervencija glavnega zaupnika je bila brezuspešna. Stvar pa še ni končana, ker gre tukaj za protizakoniti postopek. Odpoved je bila napovedana tudi delavcu Erzarju, češ, da se je namenoma odtegnil delu, čeprav je potrdilo devet prič, kdaj je prišel v bolnišnico in kdaj se je vrnil na delo. Ali se je ta odpoved umaknila, ni poročila. V cevarni se je hotelo dati delavcem v podpis neke reverze. Intervencija pa je tu pomagala. Reverzi so bili umaknjeni. Izgleda, da se je hotelo delavce gnjaviti z reverzi, brez vednosti direkcije. Tak način iskanja ugleda je netakten, še manj pa lep. Vsaj je vrhovo vodstvo daje dovolj radikalne recepte in ni potrebno, da bi jih poostrihli še obratovodje. Čuti se tudi vedno ostrejšo postopanje napram obratnim zaupnikom. S tremi se obratovodje sploh nočejo razgovarjati! Ako bo šlo tako naprej, se zaupniki nikjer ne bodo več sprejemali. Na zaupnika se sme kričati za vsako malenkost, ako pa zaupnik želi red od vodstva, tedaj se ga pač lahko odslovi.

Na Dobravi je gotovo število delavstva vedno na dopustu. 14 jih je bilo premeščenih na Savo. V petek so bili odpušteni. Vsa situacija na Dobravi izgleda, da bodo morali delavci posredovati, da se bodo smeli uvoziti novi stroji po znižani carini. Vodstvo zagotavlja, da se bo potem lahko več obratovalo.

Na Javorniku se obratuje skoraj vse nedelje. Delavci se protivijo, pa se jim grozi, da se bo poklicalo na delo delavce iz drugih oddelkov.

Obratni zaupniki so k poročilu stavili več vprašanj. Zlasti so bili vsi ogorčeni radi zadržanja vodstev. Sklenili so vložiti pritožbo na merodajno mesto.

V poročilih zaupnikov iz posameznih oddelkov moramo konstatirati, da se povsod uvaja sistema-

tično, v nekaterih celo brezobzirno prekomeren red.

Tretja točka je bila jako živahna. Posegali so v debato skoraj vsi zaupniki. Ker je moralo več zaupnikov oditi, se je plenum zaključil in je četrta točka odpadla.

Jesenice. Na veliki petek so se vendar vršili razgovori. Razpravljalo se je v glavnem za oddelke mehanične delavnice. Zaključka še ni. Upamo, da se bo takoj, ko se uredi z mehanično delavnico, prešlo na generalno razpravo.

Viničarji

Boljševizem takoj naznaniti! Tako je naročil vinogradnik svojemu šafarju, če bi viničarji kaj protestirali, ker ne dobe svojih zakonitih pravic, predvsem pa ne svojega zaslužka v denarju še iz leta 1932. Posebno pa, ako bi se organizirali, kar bi bilo za to gospodo še bolj neprijetno. Ako delavec terja svoje zakonite pravice, je to »boljševizem«. Luksuz, brezdelje in razno na račun delavskih žuljev, to pa je dovoljeno. To naj bo tedaj pravica? Mi pa pravimo, da je ravno to neke vrste kapitalistični boljševizem, ki ga delavno ljudstvo ne sme rediti.

Delavska strokovna organizacija ima moč in udarno silo le tedaj, ako se njeni člani v polni meri zavedajo svojih dolžnosti, ki jih imajo kot delavci napram delavsko strokovnemu pokretu.

Aktivnost, sodelovanje in disciplina! To so tri najvažnejše zahteve strokovne organizacije in popolna garancija za zmago nad brezvestnimi izkoriščevalci delavstva. Dolžnost vsakega delavca je, da je strokovno organiziran! Čim več organiziranih, tem večja bo sila in udarna moč delavskih strokovnih organizacij.

Velja ali ne velja. V haloški župniji Sv. Vida so viničarji le prišli v dotiko s Strokovno zvezo viničarjev. Precejšnje število jih je pristopilo, kar pa ni po godu vinogradnikom. Zdaj, ko vidijo, da so grožnje brez moči, pa so si izmislili nekaj drugega. Trdijo, da viničarski red in strokovna organizacija ne velja za haloške kraje, marveč samo za okolico Ljutomer, odkoder je prav za prav ta reč prišla v Haloze. Tovariši! Nikjer, tudi tam pri Ljutomeru in drugod, ne bi viničarji in viničarski red nič pomenil, ako bi ne bili viničarji že toliko let strokovno organizirani. Od nas samih je odvisno, v koliko in kakor se izvaja viničarski red. Tudi v Halozah je prav tako veljaven, samo uve-

ljaviti se mora pri vinogradnikih. Organizirati se moramo, le vodstvu organizacije zaupati in verjeti, gospodi pa in vse, ki take in podobne stvari med haloške viničarje trobijo pa — pomilovalen nasmeh. Viničar v Halozah ne bo vedno neumen in osamljen.

Vsakemu se povrača. Navaden viničar je že pred nekaj leti postal nadviničar. In s tem je smatral, ker je pač nekaj višjega, da si mora ostale viničarje suženjsko popolnoma podrediti. Tudi tukaj ne trpijo viničarskega reda, predvsem pa ne viničarske organizacije. Da se je to stališče gospode moglo tudi uveljaviti, je poskrbel še posebej dotični nadviničar. Pazil je, da ne bi kateri od viničarjev pristopil v organizacijo. Takoj za 8 dni iz službe, se je glasila grožnja. Nihče ni smel misliti sam, vse to je vedno opravil gospod nadviničar. Bil je pred gospodo klečeplazec, za viničarje pa tiran. Končno pa je prišel tudi za njega dan obračuna. Na dan so prišle precej umazane stvari. Nadviničar je zato dobil odpoved; izseliti se je moral tekom 8 dni. Torej, s čimer je prejel vsaki priliki drugim grozil, je zdaj sam sprejel. Kdor visoko leta, nizko pade in vsaka stvar enkrat dozori.

Kleparji

Kleparji! V nedeljo dopoldne ob pol 10 dopoldne se bo v prostorih JSZ na Miklošičevi cesti 22-I vršil redni mesečni sestanek naše skupine. Vse tovariše prosimo, da se sestanka zanesljivo udeležijo. — Odbor.

Rударji

Huda jama. Dne 15. 4. m. je bilo ponovno razglašeno, da je na 14 dni odpuščenih 25 delavcev. Razglas tudi obljublja, da so to zadnje redukcije v Hudi jami. Da bi to bilo res! Toda mi težko verujemo, ker so so redukcije pri nas že v modi. Odpuščen so večinoma družinski očetje, ki nimajo sredstev za preživljanje. Tudi na to se oni, ki so sestavili seznam reducirancev, ne morejo sklicevati, da so odpušteni slabi delavci. Huda jama je res poglavje zase, saj ima tudi nekaj popolnoma svojevrstnih ljudi.

Stavbinski delavci

Skupina slikarjev in pleskarjev. Seja odbora se bo vršila 24. aprila ob 5. uri popoldne v naši pisarni. Važno!

Delavsko zadružništvo

Vabilo

na

REDNI LETNI OBČNI ZBOR

PRVE DELAVSKE HRANILNICE IN POSOJILNICE
R. Z. Z. O. Z. V LJUBLJANI

ki se bo vršil v nedeljo, dne 30. aprila 1933 ob pol 10. uri dopoldne v uradnih prostorih na Miklošičevi c. 22-I s sledečim dnevnim redom:

1. Poročilo načelstva.
2. Poročilo nadzorstva.
3. Odobritev rač. zaključka za l. 1932.
4. Čitanje revizijskega poročila.
5. Volitev nadzorstva.
6. Slučajnosti.

Ako bi občni zbor ob navedenem času ne bil sklepčen, se vrši pol ure kasneje na istem mestu in z istim dnevnim redom drugi občni zbor, ki veljavno sklepa ne glede na število navzočih članov.

ODBOR.

Razno

Jesenice. Vse člane I. Del. konsumnega društva opozarjamo, naj ne pozabijo, da se v nedeljo ob 3 popoldne vrši občni zbor v starem Delavskem domu. Vsi do zadnjega na občni zbor! Kdor pa bi zaradi tehničnih vzrokov bil zadržan, naj pismeno pooblasti svojega tovariša ali soseda, da more glasovati v njegovem imenu.

sile našega gospodarstva in drugih razlogov je bilo že ob uveljavljanju zakona jasno, da gre naša delavska zaščitna zakonodaja predaleč. Naše gospodarstvo ni bilo zmožno, da prenese tako velika socialna bremena. Mnogi predpisi so ostali le na papirju. Postopalo se je različno po raznih pokrajinah, kar vidimo še dandanes.

Predvsem opozarja na pritožbe, ki se nanašajo na zaposlitev vajencev z ozirom na delovni čas in nočno delo. Pritožbe prihajajo, da inspekcija dela postopa strogo po predpisih glede delovnega časa vajencev, ne upošteva pa prostega časa vajencev med delovnim časom. V pekovski obratih se vrši delo v nočnem času. Inspekcija dela pa je kaznovala mojstre, ker so pustili, da so vajenci pred peto odtro uro zjutraj prisostvovali in pomagali pri delu. Težke zahteve inspekcije dela glede ureditve delavnic ne občutijo samo mestni, temveč predvsem podeželski obrtniki. Obrtniki imajo velike težkoče, ker ne morejo ustreči zahtevam glede ureditve delavnic, za kar navajajo konkretne primere. Inspekcija dela zahteva take spremembe, ki bi stale mnogo kapitala, katera tega danes ni. Iz številnih pritožb je tudi razvidno, da obnašanje organov inspekcije dela ni tako, da bi dovedlo čimprej do izpolnjevanja predpisov delavske zaštite. Končno je instanceno za

pritožbe glede odredb inspekcije dela v toliko neugodno, ker se je treba za vsako najmanjšo stvar pritožiti na ministrstvo. Zato predlaga, naj se zbornica zavzame za to, da se praksa inspekcije dela pri izvajanju zakonodaje o delavski zaščiti omili z ozirom na težko krizo. Postopanje organov inspekcije dela naj čuva ugled delodajalca do pomožnega osebja. Večja važnost naj se polaga na pouk, da se bodo predpisi izpolnjevali pristojno brez kazenskega pritiska. Zakoniti predpisi glede delovnega časa in nočnega dela z ozirom na ženske in mladostne delavce v nekaterih strokah, kjer je to brez škode za zdravje delojemalca, naj se spremene. Glede kompetence naj fungira kot prva instanca banska uprava, ne pa ministrstvo. Kaznovanje naj se prenese na upravno oblastvo prve stopnje, ki izreka kazni po obrtnem zakonu.

Na gornji izpad g. Rebeka za danes ugotavljamo samo in sicer, da je g. Rebek ali še zelo malo pogledal v obrate in delavnice, ali pa je ta izpad izraz sovraštva do socialno zaščitne zakonodaje, katero bi gospodje kapitalisti prej ali slej radi spravili s sveta. Več o tem pa pozneje.

Peter Rozman:

Pravica, ljubezen — usmiljenje

Po naravi, predvsem pa po božji postavi, ima vsak človek enako pravico do življenja, do zdravja, do dela, počitka in družine, do solastništva vseh zemeljskih dobrin, skratka, ima pravico do človeka dostojnega življenja v najširšem pomenu besede. Za dosego te pravice pa so zopet za vse določene razne dolžnosti, s katerimi si je treba navedene pravice osebno prislužiti. Največja od vseh je dolžnost dela, kot predpogoj samoohranitve vsakega, z lastnimi silami. Zato nikdar ni pravično, ako si kdo prisvoji nekaj, kar ni njegovega, ni pravično, ako živi kdo v izobilju, ter si napravlja dobičke in bogastva, če drugi radi tega trpe silo in pomanjkanje, ker so prikrajšani na uspehih in sadovih svojega dela. Pravičnost je torej strogo ločilna črta med mojim in tvojim, med onim, ki ima in onim, ki nima. Pravičnost sili vprašanje, zakaj imajo nekateri dovolj in celo vsega, preveč, in zakaj zopet toliko drugih nima prav nič? Vzroki so znani!

Vendar bi bila pravičnost nepopolna, ako je ne bi ožarjala in dovrševala njej enaka — ljubezen. Le oni, ki ljubi, more biti pravičen, in pravičen bo samo tisti, ki ljubi ono, za kar se hoče udejstvovati. Pravice nujno potrebni pa so danes predvsem vsi delovni stanovi, kateri so samo radi tega zašli v toliko gospodarsko in socialno propast in ž njimi vred vse skupaj, čemur se danes učeno pravi kriza, — ker jih nihče od tistih, katerim so dajali in še dajejo svoje telesne in duševne moči, nikdar ni ljubil. Ljubezen, katero nam Bog zapoveduje radi njega in radi vsakega človeka, ki absolutno prepoveduje storiti komu nekaj, česar sam zase ne bi rad čutil in

ki bi mogla edina uveljaviti pravičnost in osrečiti človeški rod, je že davno preminula ljudi v osrčju tako zvane današnje krščanske družbe, katera si baš tako rada lasi zasluge o civilizaciji 20. stoletja. Le pogledimo si jo!

Ljubezen radi pravice in pravica po ljubezni, bi morala nastopati vedno na prvem mestu in povsod, kjer se rešujejo problemi človeške družbe, h katerim spada tudi delavsko vprašanje. To osobito pri nas katoličanih. Ugotavljamo pa, da predvsem vedno bolj uživa prednost le usmiljenje. Iz usmiljenja, ne radi pravice, se torej pomaga brezposelnim, iz prispevkov in darov naj se krpa eksistenca milijonov, oropanih dela, kruha in življenja. Ali se to ne pravi odobravati sedanji kapitalistični sistem? Ali niso s tem zapostavljene tiste božje osnove za ureditev človeške družbe, radi katerih je že pred 1900 leti moral umreti Kristus na križu? Samo usmiljen more biti vsak, tudi katoliški kapitalist. Vsak dan more nekaj podariti v bogajne in za »Karitas«, ker točno ve, da mu morejo tisti, za katere je delil tako zvano »usmiljenje«, to desetkrat ali celo stokrat vrniti; da jim pri prenizkih plačah več odtegne, kot daje nazaj v obliki miloščine. Da so delavske plače prenizke, da se delavska zakonodaja in strokovne organizacije ignorirajo, o tem se nič ne piše in nič ne govori. Vse se more samo pokriti s šablonsko usmiljenostjo. Krščansko socialistično delavstvo mora take nazore o rešitvi perečega vprašanja o človeški družbi enostavno odkloniti. Ogenj ne bo nikdar voda. Pravica nima kompromisa s krivico, resnica ne z lažjo. Tako ne more tudi nikdar biti solidarizma med načeli resničnega krščanstva in načeli današnjega kapitalizma, ker ta pravice in ljubezni človečanstva ne priznava in je priznavati ne more, maskira se le s krinko usmiljenosti, da trpečim množicam še za enkrat zbrise oči. — Vsak ve zakaj!

Doma in po svetu

V Franciji so tudi socialisti glasovali za vojni proračun. Brez dvoma je to odgovor Hitlerju na preganjanje socialistov v Nemčiji. Predsednik vlade je v debati naglasil, da je Francija edina, ki brani svobodo in demokracijo. Da more to vršiti, pa potrebuje sredstev za obrambo. Zato se bodo naknadni krediti 400 milijonov porabili za vojni material.

Mussolini bi rad zopet poklical v življenje habsburško monarhijo. To novo državo, ki bi bila seveda pod pokroviteljstvom Italije, naj bi tvorile Avstrija, Ogrska, Hrvatska in Slovenija. Italija si hoče na vsak način zagotoviti svoj vpliv na Balkanu. Mussolini strastno napada Malo zvezo, ki mu križa njegove revizionistične načrte.

Nemčija naj bi se za vedno odrekla zvezi z Avstrijo. To želi Mussolini, ker bi potem lažje delal na obnovi in vrnitvi habsburške dinastije. »Klub miru«, katerega je zamislil duce, je tedaj bolj podooben judovski trgovini, ki išče samo lastnih koristi. Ta »klub miru« bi znal biti v najkrajšem času »klub vojne«, kajti povsem gotovo je, da bi si nihče mirno ne dopustil rezati dosedanjih meja.

Mala zveza igra v zadnjem času v mednarodni diplomaciji precej važno vlogo. Da bi popolnoma prenehale želje Italije, kakor ostala po raznih revizionističnih načrtih, bi se morala storiti Velika slovanska zveza. Tedaj bi Mussolinija nehalo skominati po neodrešeni zemlji.

Angleški inženjerji, ki so bili zaposleni v Rusiji, so obtoženi vohunstva. Pred moskovskim sodiščem se vrši razprava, ki razkriva, da so angleški inženjerji v resnici pošiljali poročila iz Rusije v Anglijo o stanju armade itd. Vsled tega so tudi diplomatski in trgovski stiki Anglije z Rusijo zelo rezervirani.

Japonci sijajno izrabljajo položaj v Evropi. Ker je Rusija v sporu z Anglijo, si mislijo, da je to ugoden trenutek, da zasedejo severni Kitaj, in sicer pod pretezo, da Rusija pripravlja proti njim vojno. Bati se je, da Japonci zasedejo Vladivostok. Rusija je v težkem položaju in je baje pripravljena ugoditi japonskim zahtevam.

Naročajmo in čitajmo v prvi vrsti le naše liste in revije!

Upton
Sinclair:

DOLARJI

roman

Molk. Zdaj so plameni dosegli Jedovo čelo.

»Oh, vi mi tudi nočete povedati! Prosim vendar! Ali mora biti človek če čisto velik, ali pa je mogoče dobiti otroka, če je še kdo tako mlad kakor jaz?«

Dvigalo je obstalo v pritličju in Jedova dolžnost, dolžnost gentlemana iz dobre družbe je bila, odpreti oboje vrat in pustiti malo ven. Njegova kolena pa so bila šibka, roke so mu drhtele. Kakor če bi kdo stal tam zunaj — kdorkoli od družine ali pa kak posel, — in bi zdaj slišal samo en stavek tega razgovora! Da, preden je Jed pritiskal na kljuko, bi se moral obrniti in zašepetati: »Lulu Belle, tiho! Ti si čudno, pokvarjeno bitje, nimaš prav nikake sramežljivosti in skromnosti, ki je prirojena kakemu pridnemu in čistemu ženskemu bitju!« Moral bi reči vsaj: »Da te nihče ne sliši! Ne bi radi videli, da se s takimi vprašanji obračša na mladega moža!«

A po njegovi glavi se je vse podilo in premetavalo in to pot je bila njegova misel prepočasna. Odprl je notranja bronasta vrata in potem se zunanja in Lulu Belle je izstopila in čakaje obstala, on pa je vrata spet zapiral. Niti ozrla se ni, če je kdo blizu. Jed pa je v divjem strahu gledal na vse strani, še ko je bil pri vratih. Nikjer nikogar, hvala Bogu! A bilo je v bližini več vrat v druge prostore, krilna vrata, ki so bila na stečaj odprta in tam v senci nekaj stolov, kjer bi utegnil kdo sedeti! Brž premisli, Jed in pazi!

»Mislim Lulu Belle, če spodobno vprašate svojo mater, vam bo vse razložila, kar vam je v resnici potrebno vedeti.«

»Saj noče, mr. Rusher!« Drug ob drugem sta stopala skozi prostorno vežo do vrat. »Jaz sem pa sklenila, da bom to izvedela in veste zakaj? Hočem sama dobiti dete!«

»Oh, ne, Lulu Belle!«

Če mi ne poveste, kako se naredi, bom pa našla koga drugega, ki mi bo povedal. Mislila sem si, da bi vprašala vas, ker ste na univerzi in vse veste. Oh, mr. Rusher, povejte mi, kako! Pomislite le, kako bi bila srečna, če bi sama mogla imeti otročička, prav tako ljubkega kakor je Lydia, položila bi ga v zibel, kjer je ležala Gladys in bi jo umivala in oblačila in vedno skrbela zanjo. Tudi bi ne bila prestara, da bi jo smela obdržati, zakaj človek je prestar samo za punčke. Pogledajte vendar, sestrična Marian je že odrasla, pa vsi menijo, da je zanjo popolnoma prav, da ima pravega otročička!«

Prišla sta do vrat; Jed je odprl. Njegovim zmedenim možganom se je posrečilo ujeti to misel: »Lica mi gore, ves obraz mi je rdeč, šofer bo kaj zapazil!« in morda sedi tudi vzgojiteljica pri njem v avtu! Na vsak način bi jima ne bilo prav, če bi Lulu Belle spremljal do voza, saj je prav za prav ne smem niti poznati.

Obstal je na pragu. »Nekaj sem še pozabil, kar moram poskrbeti za deda, Lulu Belle. Moram nazaj.«

Velike, sinje oči so ga gledale, v njih ni bilo niti sledu o kaki zadregi. »Prosim, povejte mi, mr. Rusher! Ali pa mi povejte, zakaj mi nočete povedati!«

»Ne morem, Lulu Belle, ne morem! Pozdravljeni!« In zmedeni fant iz goveje pokrajine je bežal v hišo in zaprl velika vrata za sabo.

10. poglavje.

KRIZA.

I.

Pojdi na dolg sprehod, Jed Rusher, in poskusi pregnati iz krvi to vročico! Naj čaka večerja v pensionu, ti pa blodi po cestah in se spomni vseh misli, ki ti v tistih treh ali štirih neverjetnih minutah niso hotele v glavo!

V Krevovi knjižnici bodo izšle letos te-le knjige: Miško Kranjec: **PREDMESTJE** — roman iz Ljubljane; Mirko Javornik: **ČRNI BREG** roman iz rudarskih revirjev; Upton Sinclair: **DOLARJI** — roman i. del.

Naša javna dela

(V luči statistike OUZD-a v Ljubljani.)

Vsakdo, kdor prvič kritično pogleda v narodno gospodarske razmere, opazi takoj strašne kontraste, ki mu vtisnejo najglobljo neizbrisno ironijo trajno v spomin. Na eni strani strašno pomanjkanje, glad in beda, na drugi strani pa istodobno uničevanje ogromnih množin živil najrazličnejših vrst: žita, krompirja, sladkorja, kave itd. Na eni strani velika brezposelnost, ki s svojim rapidnim naraščanjem zavzema že nevarne dimenzije, na drugi strani pa čaka istodobno iz dneva v dan in nedogled cela vrsta ogromnih del na tisoče in milijone delavcev.

Vzrok tem kontrastom je brez dvoma premoč zasebnih interesov nad občimi interesi. Gradnja cest, železnic itd. samo zaradi tega tako slabo napredujejo, ker je rezervirana javnim ustanovam, ne pa privatni podjetnosti, katera bi pri tem preveč zasledovala svoj lastni interes na škodo splošnosti.

Brez dvoma je zanimivo in važno vedeti, kako so uspevala naša javna dela tekom zadnjih let. Neko sliko o tem dobimo iz statistike Okrožnega urada za zavarovanje delavcev v Ljubljani, katera se nanaša samo na Dravsko banovino. Vsi delavci zaposleni pri javnih delih, so namreč v glavnem zavarovani pri OUZD-u.

Statistika OUZD-a razlikuje v tem pogledu dve skupini. Prva (1.) je gradnja cest, železnic in vodnih zgradb. Sem spadajo: gradnja in vzdrževanje mostov, cest, železnic, regulacije, melioracije itd. Drugo (2.) skupino pa tvorijo občinski obrati. Sem spadajo: občinsko pisarniško osebje, stražarji, čuvaji, tržno nadzorstvo, javne klavnice, snaženje in vzdrževanje ulic in parkov, dimnikarji, ognjegašci, desinfekcija stanovanj itd.

Razvoj obeh skupin kažejo sledeče številke o zavarovanem delavstvu:

Datum	Število delavcev	
	1.	2.
30. VI. 1926	1.177	324
30. VI. 1927	1.491	520
30. VI. 1928	1.819	600
30. VI. 1929	2.100	635
30. VI. 1930	2.361	653
30. VI. 1931	3.424	1.095
30. VI. 1932	1.991	1.160
VII. 1932	2.291	1.126
VIII. 1932	2.497	1.089
IX. 1932	2.523	1.064
X. 1932	2.121	1.063
XI. 1932	2.329	1.094
XII. 1932	1.708	1.150
I. 1933	1.367	1.280

Do sredine 1930 je gradnja cest itd. lepo napredovala. Občinski obrati so pa zakali v tem času precejšnjo stacionarnost. Ob začetku krize, t. j. od sredine 1930 do sredine 1931 je rapidno poskočilo oboje. Z javnimi deli smo nameravali takrat ublažiti brezposelnost, ki se je začela javljati v krizi. Brez dvoma je to lepa in hvalevredna ideja, toda »druga stran medalje« je pa pomanjkanje sredstev, potrebnih v take namene. Že po enem letu gospodarske krize smo prišli do prepričanja, da je potrebno poleg pobijanja brezposelnosti tudi štediti v precej velikem obsegu. Tako so gradnje cest itd. sukcesivno z večjimi in manjšimi oscilacijami padle nazaj skoraj na nivoju leta 1926. Značilno pa je, da niso padli občinski obrati, kateri nimajo tako velike produkcijske in socialne vrednosti kot gradnje cest. Občinski obrati so imeli v januarju 1933 skupno 956 ali okroglo 300% več zavarovanih delavcev kot v sredini leta 1926. V januarju 1933 imata obe skupini skoraj isto število delavcev. Brez dvoma je temu vzrok tudi sezija. Vendar je želeži, da bi začela naša javna dela vsaj tako napredovati kakor so napredovala pred gospodarsko krizo. Saj so celo tedaj predstavljal delavci, zaposleni pri javnih delih, samo neznaten del, samo nekaj odstotkov onih delavcev, katerim režejo kruh privatni podjetniki. Javni interesi morajo pa biti vsaj toliko upoštevani, kolikor so privatni!

Socialna in gospodarska politika

Nova palača delavskega zavarovanja. Belgrajski OUZD je pravkar otvoril svojo novo palačo v Belgradu, ki je veljala 19 milijonov Din. Je impozantna stavba zidana v štiri nadstropja in zelo podobna po svoji zunanosti palači SUOR-a v Zagrebu. V pritličju je lekarna urada, ki je največja v obdobju.

Vajeniško skrbstvo

Iz majhnih jetniških spalnic so nastale prostore, svetle in zračne spalnice. Svetloba in zrak, dvojne stvari, ki jih velemestna mladina tako pogreša. Vežbališča so se tako spremenila v igrišča in vrtove in senčnati prostorčki vabijo k počitku po igri in delu. Spalnice se nahajajo v petih objekti in je v njih prostora za 380 gojenk. V vsakem objektu je po šest spalnic z 12 posteljami, manjša spalnica s štirimi posteljami, soba za oskrbnico, po ena soba za garderobo in soba za prtljago, dve pralnici z vzdanimi modernimi pralnimi aparati in tekočo vodo ter stranišča. V enonadstropnem upravnem poslopju je preiskovalna soba s čakalnico, ambulanca, lekarna, shramba za perilo in živila, upravna pisarna, soba za obiske in nekaj prostorov za osebje.

V podolgovatem objektu se nahaja jedilnica za 400 oseb, manjša je jedilnica za 50 oseb, kuhinja, dvorana za predavanja z odrom in dvema garderobama.

S stroji opremljena pralnica, kadna in pršna kopalnica, bolniška soba, shramba inventarja in gospodarska poslopja se nahajajo v ostalih treh objekti. Poslopje je opremljeno z električno razsvetljavo in vodovodom. Lepa lega doma in prelepa okolica z igličastim drevjem in obširnimi travniki nudijo zdrave izprehode. Ob lepem vremenu se vse koplje, ob slabem pa zabava pri radiu, gledališču ali plesu in čitanju.

Okrevališče vajenk v Brucku a. d. L.

Hoteč delovni mladini nuditi zadostno prehrano in zdravje, si je pridobila akcija

za oskrbo vajencev I. 1919 dom v Brucku. Poslopje je služilo prvotno kot šola in otroški vrtec, zaradi česar so bili prostori zelo primerni za okrevališče. Velika, svetla okna pripuščajo zadostno množino zraka in solčne svetlobe v vse prostore doma. 250 gojenk se nahaja v 14 spalnica z 19—22 posteljami. K obeču se zbirajo gojenke v dveh jedilnicah.

Lep vrt s krasnimi cvetličnimi gredami, dva velika travnika za igre in igrišče so gojenkam na razpolago. Obsežna knjižnica in številne zabavne in resne igre pomagajo ob slabem vremenu.

Poleg dveh pralnic se nahajajo še kopalnice s kadmi, toplimi in mrzlimi prhami. Sprehodi v bližnjo okolico so prelepi.

Vse to pomaga mladini v njenih najtežjih časih, učeniški dobi, vsako poletje nekaj veselih tednov preživeti v zdravem zraku in pri zadostni ter dobri prehrani.

Okrevališče učenek na gradu Neulengbach a. d. Westbahn.

Lepo ležeč gradič — od deklet »Pravljini grad« imenovan —, ki je last občine Wien, je prevzela leta 1924 v najem akcija za oskrbo vajencev in v njem je prostora za 300 gojenk. Poslopje je dvonadstropno in se razteza pod zemljo tudi v dva nadstropja. Podzemski hodniki so vodili nekoč do Altengbacha, sedaj je ta labirint zazidan.

NAROČI BESEDO

To in ono

Prevalje. Na velikonočno nedeljo jutraj je umrl dolgoletni član tukajšnje skupine JSZ nezgodni rentnik tov. Mežnar Blaž, v visoki starosti 78 let. Pokojni je bil koroški rojak in zaposlen pri tuk. rudniški stanovanjski upravi kot zidar. To delo je vršil nad 30 let. Ves ta čas je stal v vrstah kršč. soc. pokreta zvest, vztrajen in dosleden član. Bil je veren, pravi katoličan, ki ni mogel nikdar koga žaliti ali oškodovati. Pred leti se je pri delu težko ponesrečil. Kot zelo skrbni reditelj svoje družine ni mogel biti brez dela razen nedelj in praznikov. Zato je težko prenašal posledice nezgode. Strokovna organizacija je izgubila s pokojnim tovarišem zglednega veterana. Naj mu bo zemlja lahka, ostalim naše iskreno sožalje.

Nove knjige

Internacionala krščanskih strokovnih organizacij je izdala poročilo o delu od I. 1928 do 1932. Poročilo obsega ca. 600 strani in podaja nazorno delo in razvoj krščanskih strokovnih organizacij. Delo ni bilo povsod enako živo in uspešno, ker so pač politične in gospodarske razmere različne. Posebej je omenjena tudi Jugoslavija in naša organizacija.

Poseben oddelek je posvečen gospodarskemu in socialnemu delovanju mednarodnega urada dela in delovanju ter medsebojnemu odnosom ostalih internacional.

Obširno je poročilo o razgovorih in kongresu v Antverpnu I. 1932. Dobesedno navaja referate o gospodarski krizi, o gospodarskem in socialnem položaju delavstva v kolonijah ter o delu žensk. Referati kakor tudi vsa knjiga je zanimiva radi splošnega pregleda in statistike, dočim v izhodnih točkah ni dovolj precizna, kar je pač razumljivo radi različnih gospodarskih in političnih diferenc v posameznih državah. Vsekakor pa je knjiga lep dokaz enotnega dela vsega krščanskega delavstva na temeljitem izboljšanju sedanjih brezupnih razmer in nov dokument borbe vsega delavstva vseh narodnosti na križevem potu za svoje pravice.

Knjiga se naroča pri: Sekretariat des I. B. C. G. Utrecht, Driff 12.